

Abeceda „filosofická“

Heidegger se jednou vyslovil, že dnes je ve filosofii zejména potřebné znovu přistoupit k výuce jakési abecedy („Buchstabenlehre“). To je pochopitelně možno interpretovat několika různými způsoby, ale mně teď nejde o výklad toho, co měl Heidegger snad na mysli, ale o prosté použití tohoto docela zajímavého, ale zdaleka ne nesporného obratu resp. myšlenky s tímto obratem spojené.

Především se lze tázat, je-li vskutku nějaká blízká podobnost či obdoba mezi tím, jak se dítě učí číst, a tím, jak se o něco starší jedinec (asi tak teenager) začíná setkávat s filosofií tak, že se vědomě něco „učí“. Dítě poměrně brzo pochopí, že dospělí (nebo ještě lépe starší sourozenci apod.) dovedou „číst“ nějaké značky (písmenka), a tak to chtějí zkusit také; „čtou“ po písmenkách, mají třeba problém s „ch“, které zprvu čtou jako „c“+“h“, a tak pomalu opravdu začínají „luštit“, co je vytištěno nebo napsáno. Ve filosofii to je naprosto jinak: filosofie proniká (pochopitelně ve společnostech, kde už se nějak prosadila, tedy především v současné Evropě a v zemích, evropskou kulturou poznamenaných) do mysli malých dětí již zároveň s tím, jak se učí mluvit resp. jak začínají pronikat do světa jazyka (pasívně a pak i aktivně, zprvu jen napodobováním, pak s určitými vlastními „projekty“). Zatímco pracovat s písmeny, s abecedou, později se slovíčky atd. se dítě opravdu musí „učit“, a to vědomě učit, útržky a zlomky filosofií (obvykle starších, často povážlivě zastaralých) pronikají do mysli malých, teprve žvatlajících dětí velmi nenápadně, takřka jako pašované zboží, jako infekce, jako nákaza. A toto spíše pronikání filosofie do mysli dětí než pronikání dětí do filosofie vůbec nezačíná nějakými izolovanými prvky, které je nutno pak poskládat dohromady (jak tomu je s učením zacházení s písmeny abecedy), ale k něčemu interpretovatelnému jako „filosofická abeceda“ je možno se dostávat až velice pozdě, a to filosofickými prostředky na poměrně vysoké úrovni a velmi náročnými metodami, které se zdaleka nikoli každý filosofující mohl osvojit, dokonce ani ne každý adept studia filosofie (obvykle k tomu studenti nejsou dost pečlivě vedeni a ani připravováni). Dalo by se tedy říci, že filosofická „abeceda“ resp. učení (Lehre), jež má filosofujícího naučit s filosofickou abecedou pracovat, náleží mezi poměrně dost pokročilou filosofickou „látku“, která má mezi svými předpoklady již dost značnou obeznámenost s filosofií a s filosofováním.

(Písek, 080114-1.)